

NMBU STATSBYGGS STUDENTPRIS 2020 - vurdering av prosjekter

Oppgave 1

Urbant naturmangfold i offentlig forvaltning - Et eksempel fra Kristiansand kommune

v/ Oda Halseth

Oppgavens tema er naturmangfold i urban grønnstruktur og hvordan dette kan sikres og styrkes i kommunal forvaltning. Dette er et høyaktuelt tema som trenger mer oppmerksomhet. Dette ble enda tydeligere da Naturpanelet i 2019 lanserte verdens første globale rapport om naturens tilstand (IPBES, 2019). Rapporten kan fortelle at tapet av naturmangfold er en like stor trussel mot verden som klimaendringene. Hovedårsaken til at vi ser nedgang i naturmangfoldet er menneskets bruk av landarealer, og naturen i urbane områder er spesielt utsatt. Vi ser den samme foruroligende utviklingen i Norge.

Halseth gir oss en grundig innføring i dagens internasjonale og nasjonale føringer og juridiske verktøy for å sikre naturmangfold, dagens databaser for kartlegging av naturmangfold samt landskapsøkologiske prinsipper. Halseth presenterer i sin metodikk en egen forvaltningsmodell basert på Randrup og Perssons parkforvaltningsmodell fra 2009. Hennes versjon av forvaltningsmodellen ligger til grunn for det videre arbeidet i oppgaven. Hun ser på planlegging og styrking av grønnstruktur og naturmangfold med et helhetlig blikk hvor hun rommer alle faser, fra det strategiske, (for eksempel kommuneplan), til det taktiske, (grønnstrukturplan, strategiske planer), til det operative, (for eksempel skjøtselplaner og prosjektering). Hun tester så ut sin forvaltningsmodell i Kristiansand. Hun benytter her aktuelle kartlag og landskapsøkologiske prinsipper i utviklingen av et strategikart som så gir innspill til endring av kommuneplanen. Til slutt tar hun for seg Prestbekken som renner gjennom Kristiansand og foreslår ulike tiltak på operativt nivå som for eksempel valg av arter, skjøtselstiltak og vegetasjonssjikt.

Oppgaven vitner om en stor miljøbevissthet og et stort engasjement for naturens verdier, og Halseth påpeker viktige svakheter ved dagens forvaltning av grønnstruktur. Sikring av grønnstruktur på flere nivåer kan og bør gjøres bedre. Halseth er nyskapende i det at hun utvikler en egen metodikk som kan bidra til en mer helhetlig og robust planlegging og forvaltning av våre grønne områder. Oppgaven er strukturert, omfattende og ryddig. Det er spesielt interessant hvordan hun setter teorier og forvaltningsmodell i praksis i sitt caseområde Kristiansand hvor hun beveger seg helt ned til det operative nivået. Dette viser at oppgaven også har en funksjonell verdi. Hennes avsluttende refleksjon vitner om en dyp forståelse av kompleksiteten og utfordringene rundt det å planlegge grønnstruktur.

Halseths masteroppgave er et viktig innspill i videre offentlig forvaltning og planlegging av våre grønne verdier. For Statsbygg, som er en av Norges største eiendomsutviklere, har den også stor relevans. Vi håper at Kristiansand, andre kommuner og andre offentlige aktører ser mer stor interesse på denne oppgaven.

Oppgave 2

Smiths kai- Urban sjøpark i Kristiansand, en dynamisk kystfront med opplevelseskvaliteter og økt biologisk mangfold

v/ Reidun Helene Ertzeid og Kaja Tellefsen Wivestad

De to kandidatene har levert en svært helstøpt og imponerende prosjekteringsoppgave- der de har tatt hele verktøykassa til landskapsarkitekten i bruk. Oppgaven går ut på å undersøke hvordan Smiths kai kan bli et allment byrom med opplevelseskvaliteter, der biologisk mangfold over og under vann styrkes. Kandidatene har tatt utgangspunkt i FNs bærekraftsmål og Kristiansand kommunes egne mål.

Kandidatene har kartlagt et imponerende omfang av tverrfaglige, relevante forhold. De har gjort egne kartlegginger og undersøkelser (herunder snorkelregistreringer- forøvrig et vidunderlig ord), satt seg inn i studier og litteratur, samtalt med relevante fagfolk, intervjuet interessenter, myndigheter og bokstavelig talt «mannen i gata». Kartleggingene framstår som relevante for oppgaven- og belyser landskapsarkitektens rolle som brobygger mellom ulike fagdisipliner. Der alt til slutt skal gis en form. De to kandidatene overbeviser i hvordan de går fra innhenting av kunnskap og analyse til konkret forslag.

Prosjekteringsoppgaven er et imponerende svar på de høye ambisjonene- og de mange ulike hensynene oppgaven tar mål av seg å ivareta. Helhetlig grep som del av en bærekraftig byutvikling, overbevisende terrengbehandling og mangedobling av kystlinje, økologisk begrunnet planteplan, variasjon og veloverveid materialbruk gjør at Smiths kai tilfører Kristiansand noe de i dag ikke har. Oppgaven gir svar på hvordan det kan skapes gode, bærekraftige og opplevelsesrike steder for folk samtidig som økologiske hensyn ivaretas både over og under vann. Svaret er tverrfaglig og helhetlig, og svaret er estetisk og viser også kandidatenes evne som formgivere. Smiths kai er ikke ståkete eller spektakulært sted: Vegetasjonsbelter av kystvekster, tang og tare er ikke spektakulært, men naturlig, varig og nødvendig.

De to kandidatene skriver i sin oppgave at i dag «stopper ofte byutviklingen ved kaikanten, i mangel på tverrfaglig samarbeid med bl.a. marinbiologer. Dette medfører ofte nye, bratte fyllinger og rette betongflater i kystsonen, som ikke tilrettelegger for biologisk mangfold.» I dag er oppgaven nyskapende- men vårt håp må jo være at den tiden snart er forbi der landskapsarkitektens prosjekteringsansvar slutter der tørt møter vått. Aktuelle prosjekter og ikke minst arbeidet til Elin T Sørensen (en viktig inspirasjon for masteroppgaven) påpeker landskapsarkitektens forsømmelse på dette området og bidrar til å sette dagsorden også i vårt fagfelt. Her hører Smiths kai hjemme med et konkret, overbevisende, organisk og vakkert forslag til utforming av et attraktivt område. Et område vi ikke lenger kan tillate oss å utforme slik vi tidligere har gjort.

Oppgaven er svært delikat framstilt, med illustrasjoner som overbeviser, formidler og begeistrer.

Byens gulv – Utforming og persepsjon av belegningsmønstre

v/ Ellen Reitan

I oppgaven løfter Ellen Reitan fram et meget sentralt tema for landskapsarkitekturfaget, nemlig gulvet på plasser, torg og gater i byer og tettsteder, og da spesifikt belegningsmønsterets betydning for brukernes opplevelse av byrommene.

Reitan tar utgangspunkt i at dette er en grunnleggende, men lite belyst del av landskapsarkitekturfaget. Hun ønsker å løfte fram et av landskapsarkitektens viktigste formingsselementer, nemlig belegget. Vi er enige med henne i at dette er påfallende ettersom tematikken er evig aktuell for faget. Selv om klima- og miljøutfordringene tilsier økt innslag av naturbaserte løsninger og permeable dekker i byer og tettsteder, må det fortsatt bygges harde dekker tilpasset intensiv menneskelig bruk. Reiten fokuserer i sin oppgave på overflatens estetiske egenskaper og virkning, og da spesielt på fotgjengernes opplevelse av gulvet.

Opgaven har både en teoretisk og praktisk tilnærming. Reitan har blant annet anvendt teorigrunnlag fra tekstilfaget og viser indirekte et tydelig slektskap mellom disse to fagdisiplinene. Reiten har bakgrunn som tekstildesigner, og hun drar relevante veksler på teori og praksis om mønstre fra tekstilfaget. Med dette som utgangspunkt har hun utviklet et sett med faktorer som landskapsarkitekten kan ta stilling til ved utforming av belegningsmønstre, og hun etablerer fem hovedkategorier som strukturerer denne vurderingen.

Det er gjort godt rede for de fem hovedkategoriene, også ved hjelp av stiliserte illustrasjoner som supplerer teksten. Det bidrar til at verktøyet er lett å forstå og bruke. Dette skjerper bevisstheten om intensjoner og valgmuligheter ved prosjektering av beleggsmonster, men er også nyttig ved evaluering av prosjekter, som et grunnlag for læring og forbedring. Hennes egen etterprøving av fire ulike bygulv i Oslo er inspirerende lesning og gir en økt forståelse for belegningsmønsterenes egenskaper og betydning, uansett om de er prosjektert på basis av bevisste teoretiske refleksjoner eller ikke. For som det heter i oppgaven, alle belegg har et mønster. Men denne oppgaven kan omsorgen og kunnskapsnivået for de harde flatene i by og tettsted bli stadig bedre.

Opgaven har gjennomgående godt språk. Figurene og fotoene er illustrative og relevante. Det er gjort godt rede for oppgavens avgrensning.